

De yngste barna i skolen

Når barna begynner på skolen, har de med seg mange og ulike erfaringer, kunnskaper og ferdigheter. Barna har forventninger om å lære å lese, skrive og regne.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 21.09.2020

Opplæringen må ta utgangspunkt i barnas ståsted, og læreren skal stimulere til lærelyst. Trivsel, trygghet, lek, sosial og faglig læring og utvikling er deler av en sammenhengende helhet for de yngste. Samtidig er det viktig at skolen legger til rette for struktur og rutiner som kan bidra til å skape gode arbeidsvaner. Dette legger grunnlaget for å lære å lære, slik at de senere kan velge ulike læringsstrategier til ulike fag og situasjoner.

Lek, utforskning og læring i kompetansemålene

Mange av læreplanene i grunnskolen har kompetansemål etter 2. og 4. trinn med vekt på de yngste barnas behov for å lære gjennom lek, utforskning og praktiske tilnærminger. Dette åpner for at læreren kan velge hvilke kompetansemål som kombineres i ulike læringsaktiviteter.

Eksempler på utforskning, lek og praktiske tilnærminger i kompetansemålene

- **Kompetansemål etter 2. trinn i norsk**
Eleven skal kunne uttrykke tekstopplevelser gjennom lek, sang, tegning, skriving og andre kreative aktiviteter.
- **Kompetansemål etter 2. trinn i naturfag**

Eleven skal kunne utforske sansene gjennom lek ute og inne og samtale om hvordan sansene brukes til å samle informasjon.

- **Kompetansemål etter 2. trinn i kroppsøving**

Eleven skal kunne utforske egen kroppsleg bevegelse i lek og andre aktiviteter, åleine og saman med andre.

For de yngste barna i skolen er lek nødvendig for trivsel og utvikling, men også i opplæringen som helhet gir lek mulighet til kreativ og meningsfull læring. Lek kan fremme læring, men barns lek har også verdi i seg selv. Leken er barnas egen måte å uttrykke seg på, og derfor verdifull både for barnet selv, men også for læreren som observerer barna. I leken kan barna bearbeide og utforske læringen videre. Å gi barna erfaringer med emner på flere og varierte måter bidrar til at de kan videreutvikle leken og seg selv.

Lek og læring er tett knyttet sammen. Begge områdene er avhengig av hverandre, og fyller barns hverdag med viktig innhold for at barn skal utvikle seg. De beste læringsresultatene oppnås når kognitive og emosjonelle læringsprosesser går parallelt. Læreren må derfor både planlegge for læring og legge til rette for læring i situasjoner som oppstår underveis.

Underveisvurdering for de yngste

Underveisvurdering i fag skal være en integrert del av opplæringen, og skal brukes til å fremme læring, tilpasse opplæringen og øke kompetansen i fag. I læreplanene finner du beskrivelser av underveisvurdering, som kan gi støtte til å vurdere på en måte som fremmer læring underveis i opplæringen.

Tekstene har fagspesifikke beskrivelser av hvordan elevene både viser og utvikler kompetanse i faget. Når elevene får anledning til å vise kompetanse, og læreren gir tilbakemeldinger på hva elevene mestrer og hva de bør gjøre for å bli bedre i faget, kan tilbakemeldingene bidra til at elevene videreutvikler kompetansen sin.

Tekstene om underveisvurdering understreker lærerens ansvar for å legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst. I flere fag er praktiske aktiviteter og å la elevene være i bevegelse, leke og undre seg fremhevet i tekstene for de yngste. Elevene skal få prøve ulike måter å lære på, og de skal reflektere over hvordan de best lærer. Elevene skal få oppleve at det å prøve seg fram alene, og sammen med andre, er en del av det å lære. Videre skal de få anledning til å sette ord hva de lærer og får til, og hva de får til bedre enn tidligere. Det betyr at læreren må følge med på elevenes læring og å snakke med dem om det de lærer.

Eksempler på utforsking, lek og praktiske tilnærminger i tekstene om underveisvurdering

- **Underveisvurdering etter 4. trinn i KRLE**

Elevane viser og utvikler også kompetanse i KRLE når de undrer seg over og utforsker etiske og filosofiske spørsmål sammen med andre.

- **Underveisvurdering etter 2. trinn i engelsk**

Elevane viser og utvikler kompetanse i engelsk på 1. og 2. trinn når de utforsker og bruker språket i lytting, lek og samtaler.

- **Underveisvurdering etter 2. trinn i matematikk**

Elevane viser og utviklar kompetanse i faget på 1. og 2. trinn når dei får eksperimentere med og beskrive ulike eigenskapar og strukturar i tal- og figurmønster i utforskande lek, kunst og kvardagssituasjonar.

Refleksjonsspørsmål til læreren

- Hvordan kan du legge til rette for utforsking og undring i ditt eller dine fag?
- Hvordan kan du legge til rette for positive opplevelser og planlegge for sosial og kognitiv læring i oppgaver og aktiviteter i ditt eller dine fag?
- Hvordan kan du involvere elevane i planlegging og gjennomføring av læringsoppgaver i ditt/dine fag?
- Hvilke typer spørsmål kan du bruke for å få elevane til å reflektere over og sette ord på det de erfarer og lærer i ulike fag?
- Hvordan kan du bidra til å utvikle elevens nysgjerrighet, undring og entusiasme?